

Herfstij *der* punterbouwers

Is de herfst aangebroken voor de punterbouwers van Giethoorn? Het lijkt erop, want er worden al jaren geen nieuwe punters meer besteld en dat terwijl het toerisme floreert op de Giethoornse grachten. Is er geen plaats meer voor de Gieterse punter? Of zal ooit de lente weer aanbreken met een nieuw begin? Tekst en foto's: Klaas Wiersma

Op de vloer van de Oude Schuur van punterwerf Schreur ligt een dikke laag houtsnippers. In het gele licht laat Jan Schreur zien hoe het vlak van een Giethoornse punter in elkaar zit. 'Die planken zijn van gedroogd hout maar dat stuk niet, dat is nat hout. Dan zet het zich beter.' De punterbouwer pakt twee kistjes met houten pennen. 'In deze klampen komen gaten waar houten pennen van grenen in worden geslagen. Aan de onderkant komt een scherpe eikenhouten deutel in de grenen pen. Deutelen noemen we dat. Dit is de enige manier om die punters zo sterk te maken. We hebben een verhuurpunter van bijna negentig jaar, die nog elke zomer wordt gebruikt.'

Drie eeuwen punterbouw

De geschiedenis van de werf is terug te leiden tot het begin van de achttiende eeuw. Van timmerman Koop Jacob Smit, geboren in 1696, is bekend dat hij naast huizen en molens ook punters bouwde. De punter was natuurlijk eeuwenlang het enige vervoermiddel in de moerassige Kop van Overijssel. We weten dat de kleinzoon van Koop Jacob achter zijn huis op het Giethoornse Zuiderpad een punterschuur had. Die heeft er zo lang gestaan

dat de in 2014 overleden Jan-Harm Schreur, de vader van Jan, zich nog kon herinneren dat daar vroeger een scheepshelling was.

De Oude Schuur op de Schreur-werf, met timmerschuur en helling, is gebouwd door Jan Smit. Hij leefde van 1866 tot 1937 en was getrouwd met Merrigje Schreur. Nu is, na grootvader Harm en zoon Jan, de dertigjarige Jeroen de jongste scheepsbouwer in de Scheurdynastie, momenteel runt Jeroen met zijn vader het bedrijf.

Niet de illusie

Het vlak van een nieuwe punter is geplaatst, ook het drie jaar gedroogde Deense eiken ligt klaar. Toch wordt deze punter niet afgebouwd. Er is geen koper voor. In de afgelopen jaren bouwde de werf dertien punters voor het Kraggehuis, een honderd jaar oude groepsaccommodatie op een eilandje op de Bovenwijde. In de tussentijd kwam er geen enkele particuliere koper voor nieuwbouw. 'Wij hebben nu niet de illusie dat we geld kunnen verdienen met de Oude Schuur, zegt Jeroen. 'Ik denk dat de vraag naar houten boten wel weer terugkomt. Alleen... wanneer dat zal zijn?'

Naast het bedrijf Punterbouw Schreur, run-

boven: Jan Schreur in de Oude Schuur met in de vesterbank allerhande gereedschap (onder).

rechtsboven: De zolderbalken van de Oude Schuur zien er beroerd uit. De oorzaak is echter niet rot of houtworm. Aan deze balken werden meer dan een eeuw steunlatten voor de staande stevenbalken gespijkerd. Nu is er altijd nog het onderhoud aan bestaande schepen.

linksonder: De lintzaag stamt uit 1911. Jan Schreur: 'Er mag niemand in de ruimte zijn als we ermee werken, stel je voor dat de kinderen even de hand op de tafel leggen.'

rechtsonder: Het botenhuis achter de werf is als een verborgen schatkamer. Ooit telde Giethoorn wel twintig punterwerven. Zelfs kustvissers kwamen er zij moesten dan wel hun speciale wensen doorgeven.

nen Jan en Jeroen ook Scheepswerf Schreur waar aluminium rondvaartboten worden afgebouwd en onderhouden. Jan: 'Wij kunnen het prima redden. Ik ben de tiende gene-

ratie punterbouwers aan wie het ambacht van het punterbouwen van vader op zoon is doorgegeven. Jeroen is de elfde generatie. Het zou toch ontzettend jammer zijn als het hier stopte, als al die eeuwenoude kennis niet meer wordt doorgegeven.

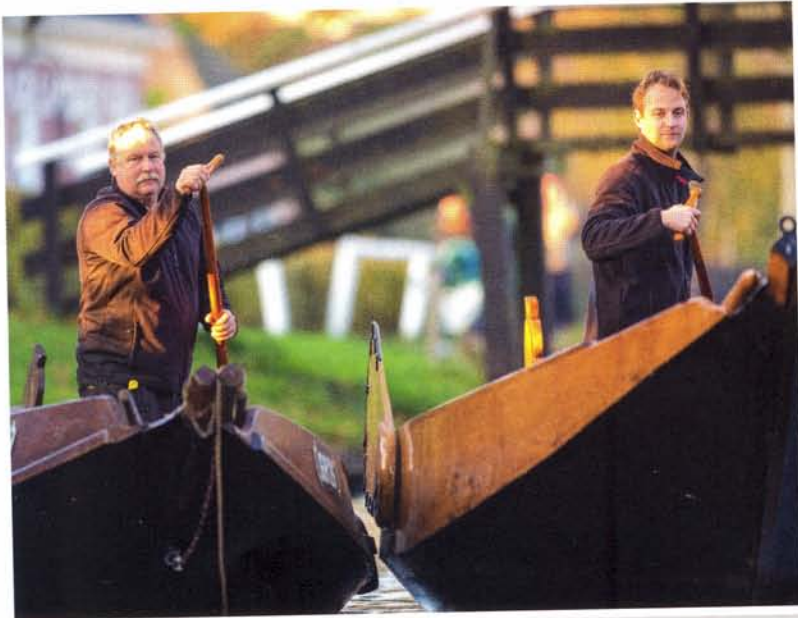
Er zijn nu twee werfjes over, Henk Wildeboer en wij. Als die stoppen is het echt gebeurd, hoewel we samenwerken met drie Friese bou-

wers van houten schepen: Jachtwerf de Jong in Joure, Jachtwerf Wind en Water in Heeg en Jachtwerf Joh. van de Meulen in Sneek, samen met die drie hebben we al jaren geleden de handen ineen geslagen en proberen we de juiste doelgroep te vinden.'

Giethoorn en het toerisme

'Iemand met een houten punter piekert er

niet over om hier in de zomer de gracht op te gaan. Daarvoor is het veel te druk met de vele verhuursloepjes. Misschien zou het kunnen. Als wij een extra sterke punter bouwen, voor de verhuur,' denkt Jan hardop. 'Maar dan zou je het roer extra moeten beschermen, anders gaat het niet goed. Het zou mooi zijn als de Giethoornse punter met Giethoorn verbonden zou kunnen blijven...' Ook de gemeente

zit in zijn maag met de drukte op de vaarwegen. Er is een nieuwe vaarverordening in de maak. Jan: 'Het zou ook mooi zijn als daar iets uit kwam, waardoor er meer aandacht komt voor de authentieke houten punter.'

Dag der dagen

Toch liggen de bestaande punters niet stil. Jan gaat zelf nog altijd graag een stukje zeilen. 'En we hebben natuurlijk de Dag der Dagen. Dan worden zelfs de punters die onder water liggen weer omhoog gehaald. Iedereen doet

mee. Dit jaar waren er 108 houten boten op het water. Het is een wedstrijd, maar het gaat meer om de gezelligheid.' Vroeger had dit evenement de prozaïsche naam 'Campingteamwedstrijden'. Verschillende campings zeilden tegen elkaar. De meeste campings bestaan niet meer, maar het evenement blijft toch groeien.

Nieuwe plannen

En nu Jan en Jeroen enthousiast worden komt ook een ander plan op tafel. 'De Oude Schuur

linksonder en boven: Jan en Jeroen (rechts) Schreurgaan met twee verschillende punters 't Wiede, de Bovenwijde, op. De GH26 is een Kamper zeepunter. Jeroen vaart met een grote zeepunter. Beide puntertypes werden gebuikt voor de visserij op ruim water zoals de Zuiderzee. Overigens hanteerden de toenmalige vissers geen typenamen, ze bestelden een punter volgens eigen maten. De steven van een grote punter was hoog voor meer zeewaardigheid maar ook voor iets meer diepgang om voldoende water in de visbun te houden.

rechtsonder: Tot in de jaren vijftig waren er geen wegen in de Kop van Overijssel. De kleinere Gieterse punter is eigenlijk meer geschikt voor de ondiepe slootjes dan deze twee zeepunters.

boven: De roerkop is de enige vorm van decoratie op de verder puur functionele punter. De punters van Schreur hebben een kleine hanekam, die van Wildeboer hebben rondere vormen. Als er geen wind is wordt er gekloet.

gaat van daar naar daar.' Beide wijzen naar de akker naast de werf. 'Het wordt een museum waar mensen meer kunnen leren over hoe het hier eeuwenlang is geweest.' Jan is actief in het Platform Authentieke, Duurzame Ambachtelijke Ondernemers in de Kop van Overijssel. 'Ook rietsnijden en palingvissen

vallen daar onder. Het zijn beroepen die deze streek groot hebben gemaakt. Die dreigen nu te verdwijnen. We denken aan een expositie waar bezoekers kunnen zien hoe een punter wordt gebouwd. Met duidelijke video's. Misschien een terrasje erbij. En een eendenkooi hoort daar ook bij.'

Het zou mooi zijn als een bedreiging kan worden omgezet in een kans. Het zou de kennis van het punterbouwen veiligstellen, in ieder geval voorlopig. Totdat er weer boten worden besteld. Maar wanneer dat zal zijn?

PUNTERBEHOUD IN NEDERLAND

Een organisatie die zich lang heeft ingezet voor het behoud van de punters is Stichting "Het Punterwezen". De stichting bleek sterk in het verwerven van subsidies, zo werden bijna veertig nieuwe punters gebouwd met provinciale steun. Helaas droogde deze subsidie-stroom op door de financiële crisis van 2008. Punterwezen heeft nu alleen nog een website. Met vereniging "De Zeilpunter" gaat het beter. De vereniging heeft als doel het in ere houden van het traditioneel varen met houten punters. Met honderd leden worden acht punters in topconditie gehouden. De vereniging biedt

ook ruimte aan het (onofficiële) Open NK Punterzeilen. Punters starten daarin in twee klassen. Dit jaar waren er bijna 20 deelnemers en werd de klasse met fok gewonnen door organisator Wouter Kalk met Wim de Ruijter. Zonder fok won Cor Maat. Andere wedstrijden worden georganiseerd door Zeilvereniging "Het Wiede" in Giethoorn; jaarlijks 10 wedstrijden waaraan punters meedoen. In het eerste weekend van mei wordt traditioneel het Rondje Kampereiland gevaren, de wedstrijd wordt ook de Gait L. Berk punterrace genoemd, ter ere van de in 2006 overleden schrijver en cineast Gait L. Berk. Berk heeft veel geschreven over het puntervaren en

dan met name over zijn eigen beroemde *Zwarte Beer*.